

ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАСИЛЬСТВА В СІМ'І

Тривалий час проблема насильства в сім'ї вважалася прерогативою усталених звичаїв та традиції і залишалася поза сферою правового регулювання. Будь яке втручання в сімейні стосунки з боку держави та суспільства вважалося порушенням таємниці приватного життя й й категорично не припускалося. Таке становище призвело до певного свавілля у сімейних відносинах та перетворення їх на сферу латентних правопорушень, які залишалися поза увагою компетентних органів державної влади. Вперше на світовому рівні проблема сімейного насильства була порушена завдяки активним спільним діям міжнародного руху на захист прав жінок, оскільки саме представниці прекрасної статі становлять найбільш уразливу та незахищену групу, що страждає від насильницьких дій з боку членів своєї родини. Отже, на початковому етапі запобігання насильству в сім'ї увійшло в поле зору світової спільноти як складова подолання насильства щодо жінок у цілому.

Насильство у людському середовищі тісно пов'язане з проблемою моралі, тобто сукупності звичаєвих норм, усталених поглядів, пов'язаних з різними аспектами людського життя. Саме керуючись мораллю, людина може встановити, що треба вважати насильством. Хоч моралі притаманно багато консервативних рис, вона знає істотних змін з розвитком людського суспільства. Мораль різних народів і культур також має певні особливості. Проте, незважаючи на це, мораль будь-яких культур відзначається однаковим ставленням до насильства. І саме розуміння останнього, як правило, є дуже схожим. Отже, можна стверджувати, що задовго до того, як виникло право, людина керувалася принципами моралі, а саме право було і є тісно пов'язаним з нею. Відомий філософ С.Л.Франк зазначав, що "право і мораль - суть законодавства, які принципово охоплюють усе людське життя і походять у кінцевому підсумку з совісті людини, з поняття належного".

Люди - це істоти, дії яких у всіх проявах свідомо чи несвідомо скеровуються їхньою волею. Всі людські вчинки є наслідками, які породжуються мотивами і оцінюються совістю. З урахуванням цього можна вважати, що насильство - це певна дія, яка суперечить уявленню людства про належно-допустиме, а тому викликає негативну реакцію з боку суспільства.

Як захисний засіб від насильства людство протиставило йому спочатку мораль, а згодом - право. Найдавніше право визнавало покарання за принципом таліону, згідно з

яким воно повинно було бути рівнозначним злочину.

У наш час насильство породжує покарання. Однак, це не призвело до його зникнення. Можна сказати, що насильство - це якість, яка певною мірою притаманна людській психіці. І ніякі моральні постулати не можуть викоренити схильності людей до насильства. Проблема насильства була і є актуальною проблемою людського суспільства.

Насильство має дуже багато форм і, як правило, воно зумовлюється певними причинами. Протягом багатьох століть філософи намагалися зрозуміти його сутність. Вони ставили перед собою питання: як виникає насильство?; чому зростає рівень насильства в суспільстві?; чи кожна людина здатна до нього?; чи можна виправдовувати насильство?; чи можна його викоренити? Ці та інші питання є актуальними й нині.

Одним з витоків домашнього насильства є пережитки патріархальної свідомості у сучасному суспільстві. У патріархальному суспільстві абсолютно домінуючою була постать чоловіка, який був зобов'язаний забезпечувати сім'ю всіма необхідними ресурсами для життя, а також захищати її від будь-якої зовнішньої небезпеки. При цьому жінки й діти були абсолютно безправними і повністю підпорядкованими чоловікові - голові сім'ї. Влада чоловіка підтримувалася за допомогою жорстокого насильства. Культурна традиція, підтримувана релігією, не просто виправдовувала насильство в сім'ї, а нерідко робила його обов'язковим елементом життя.

В країнах Західної Європи й Північної Америки ця проблема вже більше двох десятиріч знаходиться у полі зору громадськості й тому досліджена набагато краще, ніж в Україні. Результати таких досліджень виявилися вражаючими. За даними Американської Медичної Асоціації, за 7 років у США в результаті домашнього насильства гине приблизно стільки жінок, скільки загинуло американців під час війни у В'єтнамі. Ця ж організація повідомляє, що кожна п'ята жінка, яка потрапляє до пункту першої допомоги, є постраждалою в результаті домашнього насильства. Побої, нанесені жінці під час вагітності, є головною причиною вроджених дефектів і смерті серед немовлят.

Наслідком цих багаторічних зусиль стало те, що у червні 1993 року на Всесвітній конференції з питань прав людини, яка відбулася у Відні, тему насильства в сім'ї було висунуто на передній план. В результаті проблема вийшла на міжнародний рівень і стала предметом розгля-

ду ООН. У грудні 1993 року Генеральна Асамблея ООН прийняла Декларацію про викоренення насильства проти жінок, яка стала свідченням досягнення міжнародного консенсусу стосовно захисту жінок від насильства. Це перший міжнародний документ, який значною мірою присвячений саме насильству у сім'ї. Відтепер насильство у сім'ї стало розглядатися як порушення міжнародно-визнаних фундаментальних прав людини.

Незважаючи на те, що в усіх цивілізованих країнах вже багато десятиріч офіційно задекларована рівність чоловіка й жінки, уявлення про перевагу чоловіків над жінками, залежність жінки від чоловіка досі зберігається. Все це створює у суспільстві атмосферу терпимості до домашнього насильства і не сприяє подоланню цього явища. Об'єктивно сприяє збереженню домашнього насильства й економічна нерівність чоловіків і жінок. У країнах з ринковою економікою, навіть найбільш демократичних, абсолютна переважна частина власності знаходиться в руках чоловіків. Така ж ситуація і в Україні.

Відомий спеціаліст з попередження домашнього насильства Луїс Аларкон, який працює в Польщі, дає таке визначення насильства:

"Насильство - це вчинки, які здійснюють одна (або кілька) осіб і які характеризуються такими рисами:

- 1) чиняться умисно і спрямовані на досягнення певної мети;
- 2) спричиняється шкоду (фізичну, моральну, матеріальну тощо) іншій особі;
- 3) порушують права і свободи особи;
- 4) той, хто чинить насильство, має значні переваги (фізичні, психологічні, адміністративні тощо), що унеможливує ефективний самозахист жертви насильства".

Правові засади попередження насильства в сім'ї в Україні складаються з міжнародного та національного законодавства. Останнім часом міжнародна спільнота намагається дослідити проблему насильства в сім'ї та виробити ефективні засоби боротьби з нею.

Національне законодавство з попередження та протидії насильству в сім'ї в Україні складається з Конституції України, Закону України "Про попередження насильства в сім'ї" та інших нормативно-правових актів, які регулюють відносини щодо попередження та протидії насильству в сім'ї.

*Начальник Головного управління юстиції у Закарпатській області
П.М. Ільницький*

Відбувся правовий брейн-ринг серед студентів юридичних факультетів вищих навчальних закладів області, приурочений до 15-ї річниці Конституції України

Відповідно до плану проведення заходів з нагоди відзначення 15-ї річниці Конституції України, затвердженого начальником Головного управління юстиції у Закарпатській області П.М. Ільницьким 10 травня 2011 року, з метою сприяння розвитку правової культури студентської молоді, утвердження поваги до права в Україні, підвищення рівня правових знань й уміння застосовувати їх на практиці, 17 травня 2011 року Головним управлінням юстиції у Закарпатській області спільно з Координаційною радою молодих юристів Закарпатської області було проведено правовий брейн-ринг серед студентів юридичних факультетів вищих навчальних закладів Закарпатської області, приурочений до 15-ї річниці Конституції України.

Участь у брейн-рингу взяли команди юридичного факультету Ужгородського національного університету та юридичного факультету Закарпатського державного університету. До складу команд увійшли по п'ять студентів з кожного вищого навчального закладу.

Питання для брейн-рингу були розроблені працівниками Головного управління юстиції у Закарпатській області, зміст яких стосувався теорії та історії держави і права України та зарубіжних країн, Конституції гетьмана Пилипа Орлика та сучасної Конституції України.

Оцінювало турнір компетентне журі у складі: голови журі - Митровка Любові Іванівни - в.о. заступника начальника Головного управління юстиції у Закарпатській області; Товтин Владислава Михайловича - провідного спеціаліста Головного управління юстиції у Закарпатській області; Буц Богдани Олександрівни - головного спеціаліста Головного управління юстиції у Закарпатській області; Телепа Василя Степановича - завідувачого сектору вищої освіти і науки управління державної адміністрації.

За результатами оцінювання відповідей та підрахунку балів, перемогу здобула команда юридичного факультету Закарпатського державного університету, яка була нагороджена грамотою Головного управління юстиції у Закарпатській області та пам'ятним подарунком.

Слід зазначити, що команди усіх вищих навчальних закладів, що взяли участь у брейн-рингу показали високий рівень знань.

*Провідний спеціаліст Головного управління юстиції у Закарпатській області
Владислав Товтин*

Державна реєстрація нормативно-правових актів є одним з найвагоміших засобів забезпечення захисту Конституційних прав і свобод громадян

Утвердження України як демократичної, соціальної, правової держави вимагає неухильного дотримання законодавства та його правильного застосування.

Одним з основних напрямків діяльності органів юстиції у цій сфері є здійснення правової експертизи та державної реєстрації нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади.

Ця функція покладена на органи юстиції Указом Президента України від 3 жовтня 1992 року № 493 "Про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади" та здійснюється з 1 січня 1993 року. На сьогоднішній день державну реєстрацію здійснюють Міністерство юстиції, Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головні, Київське та Севастопольське міські, районні, районні у містах Києві та Севастополі, міськрайонні (у разі утворення) управління юстиції.

З метою реалізації та захисту конституційних прав і свобод громадян зазначеними органами проводиться правова експертиза та здійснюється державна реєстрація нормативно-правових актів які зачіпають права, свободи й законні інтереси громадян або мають міжвідомчий характер.

Метою проведення державної реєстрації нормативно-правових актів є недо-

пущення прийняття таких актів суб'єктом нормотворення з порушенням Конституції та законодавства України, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року і протоколів до неї, міжнародних договорів України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, та *acquis communautaire*, а також без урахування практики

Як свідчить досвід, державна реєстрація нормативно-правових актів є одним з найвагоміших засобів забезпечення захисту конституційних прав і свобод громадян та юридичних осіб, усунення порушень чинного законодавства, підвищення законності та дієвості нормативно-правових актів вищезгаданих органів.

За результатами проведення правової експертизи нормативно-правових актів органи юстиції щороку попереджують прийняття значної кількості незаконних правових норм, які мають місце при виданні нормативно-правових актів органами нормотворення.

Таким чином, державна реєстрація нормативно-правових актів є одним із засобів забезпечення законності нормативно-правових актів та захисту прав людини.

*в.о. заступника начальника Головного управління юстиції у Закарпатській області
Митровка Любов Іванівна*

Звернення стягнення на заробітну плату, пенсію, стипендію та інші доходи боржника

До відділу державної виконавчої служби звернулася бухгалтер підприємства Мігалина Анжеліка Юріївна з проханням роз'яснити новий порядок утримання заборгованості із заробітної плати, пенсії, стипендії та інших доходів боржника, якщо у нього немає ніякого майна.

Роз'яснює головний спеціаліст відділу державної виконавчої служби Головного управління юстиції у Закарпатській області Дорош Марія.

Відповідно до частини третьої статті 68 Закону України «Про виконавче провадження» (у новій редакції) про звернення стягнення на заробітну плату, пенсію, стипендію та інші доходи боржника державний виконавець виносить постанову, яка надсилається для виконання підприємству, установі, організації, фізичній особі, фізичній особі - підприємцю за місцем отримання боржником відповідних доходів.

Підприємства, установи, організації, фізичні особи, фізичні особи - підприємці здійснюють відрахування із заробітної плати, пенсії, стипендії та інших доходів боржника і перераховують кошти стягувачу у строк, встановлений для здійснення зазначених виплат боржнику, а якщо такий строк не встановлено - до десятого числа кожного місяця, наступного за звітним. Такі підприємства кожні шість місяців надсилають державному виконавцю звіт про здійснені відрахування та виплати. Зразок форми звіту про здійснені відрахування та виплати державним виконавцем буде надсилатись разом із постановою, яка надсилається для виконання.

Разом з цим, не пізніше як у триденний строк повинні надіслати державному виконавцю письмове повідомлення про причини припинення виплат із звітом про здійснені відрахування з моменту надання останнього звіту до моменту припинення відрахувань (письмове повідомлення повинно бути засвідчене підписом відповідальної за відрахування особи та скріплене печаткою). У повідомленні необхідно зазначити нове місце роботи, проживання чи навчання боржника, якщо воно відоме.

Посадові особи, винні у ненаданні таких відомостей без поважних причин, можуть бути притягнуті до відповідальності, передбаченої законом.

У зв'язку із переходом на виборну посаду звільнено працівника. Чи можна на місце працівника, який звільнився у зв'язку з переходом на виборну посаду, прийняти іншого працівника?

Згідно з пунктом 5 статті 36 КЗпП України трудовий договір припиняється у разі переведення працівника, за його згодою, на інше підприємство, в установу, організацію або переходу на виборну посаду. Однак це ще не є підставою для прийняття на цю посаду працівника за трудовим договором на невизначений строк, оскільки відповідно до статті 118 КЗпП працівникам, звільненим від роботи внаслідок обрання їх на виборні посади в державних органах, а також у партійних, профспілкових, кооперативних та інших громадських організаціях, надається після закінчення їх повноважень за виборною посадою попередня робота (посада). Оскільки зазвичай на виборні посади працівники обираються на відповідні строки, рано чи пізно вони мають право вимагати надання попередньої посади. Таким чином на цю посаду можна прийняти іншого працівника лише за строковим трудовим договором.

Чи має право жінка, яка має двох неповнолітніх дітей віком до 15 років на додаткову оплачувану відпустку?

Відповідно до статті 19 Закону України «Про відпустки», жінці, яка працює і має двох або більше дітей віком до 15 років, або дитину-інваліда, або яка усиновила дитину, одинокій матері, батьку, який виховує дитину без матері (у тому числі й у разі тривалого перебування матері в лікувальному закладі), а також особі, яка взяла дитину під опіку, чи одному із прийомних батьків надається щорічно додаткова оплачувана відпустка тривалістю 10 календарних днів без урахування святкових і неробочих днів (стаття 73 Кодексу законів про працю України).

За наявності декількох підстав для надання цієї відпустки її загальна тривалість не може перевищувати 17 календарних днів.

Чи має право державний службовець на додаткову оплачувану відпустку за вислугу років, стаж роботи якого в державних органах понад 10 років?

Відповідно до пункту 2 статті 35 Закону України «Про державну службу» державний службовець, який пропрацював в державних органах 10 років має право на додаткову оплачувану відпустку за вислугу років, тривалістю 5 календарних днів і за кожен prorоблений рік - 2 календарні дні, але не більше 15 календарних днів.

В.о. начальника відділу кадрової роботи та державної служби Головного управління юстиції у Закарпатській області Г.Е. Барановська

ПРОФЕСІЙНІ СПІЛКИ: ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ

В Україні державою створені сприятливі умови для реалізації права громадян на свободу об'єднання, зокрема на об'єднання у професійні спілки.

Профспілки створюються громадянами пов'язаними спільними інтересами за родом їх професійної (трудової) діяльності (навчання) з метою здійснення представництва та захисту трудових, соціально-економічних прав та інтересів членів профспілки. Громадяни України мають право на основі вільного волевиявлення без будь-якого дозволу створювати профспілки, вступати до них та виходити з них на умовах і в порядку, визначених їх статутами, брати участь у роботі профспілок. Іноземні громадяни та особи без громадянства не можуть створювати профспілки, але можуть вступати до профспілок, якщо це передбачено їх статутами.

Профспілка це особлива категорія громадської організації яка набуває права юридичної особи з моменту затвердження статуту (положення) за рішенням з'їзду, конференції, установчих або загальних зборів членів профспілки, а не з моменту легалізації, тобто вступати в цивільно - правові відносини з іншими юридичними особами профспілки мають право вже з моменту затвердження статуту.

Порядок легалізації профспілок визначений статтею 16

Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», відповідно до якої профспілки, їх об'єднання легалізуються шляхом повідомлення на відповідність заявленому статусу.

Так, для легалізації профспілки засновники або керівники виборних органів подають заяви. До заяви додаються статут (положення), протокол з'їзду, конференції, установчих або загальних зборів членів профспілки з рішенням про його затвердження, відомості про виборні органи, наявність організацій профспілок у відповідних адміністративно-територіальних одиницях. Якщо виявиться невідповідність наданих документів зазначеному статусу, легалізуючий орган пропонує надати профспілці додаткову документацію, необхідну для підтвердження статусу. Статус профспілки визначається статтею 11 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності». Так, професійні спілки, організації профспілок можуть мати статус первинних, місцевих, обласних, регіональних, республіканських та всеукраїнських.

Окремо слід зазначити, що легалізуючий орган не може відмовити в легалізації профспілки. Рішення про легалізацію приймається у місячний термін з моменту подання документів, тобто

підтверджується заявлений статус за ознаками, визначеними статтею 11 вищевказаного Закону, включає профспілку до реєстру об'єднань громадян і видає свідоцтво про легалізацію.

Водночас необхідно зробити наголос на тому, що є відмінності у легалізації організацій (організаційних ланок) всеукраїнської профспілки чи профспілки іншого статусу. По-перше, про належність до певної профспілки організації (організаційні ланки), які діють на підставі статуту цієї профспілки, надсилають легалізуючому органу за місцем знаходження повідомлення, в якому зазначається до якої профспілки належить організаційна ланка із посиланням на номер свідоцтва про легалізацію даної профспілки, на підставі якого вони включаються до реєстру об'єднань громадян. По-друге, організаційним ланкам видається повідомлення про легалізацію, а не свідоцтво. Організаційні ланки набувають статусу юридичної особи.

Сплата збору за легалізацію професійних спілок, їх об'єднань та їх організацій (організаційних ланок) не передбачена чинним законодавством.

Завідувач сектору легалізації об'єднань громадян Головного управління юстиції у Закарпатській області М.В. Готра

ЯКЩО НЕ ПЛАТИТЬ АЛІМЕНТИ...

Дуже часто в реальному житті багато подружніх пар не витримують перевірки побутом. А за кожним розлученням — не тільки зруйновані сім'ї, а й діти, які залишаються з одним із батьків і втрачають можливість щодня спілкуватися з іншим. Добре, коли батько виявляється відповідальним і продовжує допомагати колишній дружині їх утримувати. Що ж робити тим матерям, які залишаються самі на самі із своїми матеріальними проблемами? Майже кожна з них звертається до суду із позовом про стягнення аліментів. Аліменти — це право на утримання, що має член родини, який потребує матеріальної допомоги, за умови, що інший член родини у стані надати матеріальну допомогу. Аліменти можуть бути виплачені одним з батьків в інтересах іншого на утримання дитини, одним членом подружжя на користь іншого члена, повнолітніми дітьми своїм непрацездатним батькам. Найпоширеніший випадок виплати аліментів — «на дитину».

Доки аліменти сплачуються — проблем немає. Проблеми починаються тоді, коли хтось ухylaється від сплати коштів. Якщо рішення судів не виконуються добровільно, державні виконавці (для цього стягувач повинен звернутися у відповідний орган ДВС) застосовують примусове виконання — це визначено Законом України «Про виконавче провадження».

Важливим в цьому питанні є також те, що відповідно до

Закону України «Про звернення громадян» кожен має право вносити в органи державної влади, об'єднання громадян відповідно до їх статуту пропозиції про поліпшення їх діяльності, викривати недоліки в роботі, оскаржувати дії службових осіб, державних і громадських органів. Тобто це є, в якійсь мірі, важелем впливу у разі, якщо рішення суду щодо неотримання аліментів не виконується. Так, наприклад, з початку поточного року тільки до Головного управління юстиції у Закарпатській області надійшло на розгляд 59 звернень громадян краю щодо невиконання рішення суду про неотримання аліментів (35 безпосередньо від громадянина, 24 через інші органи влади).

Але право на звернення не досить просто мати, ним треба вміти користуватись. А саме звертати увагу на такі пункти:

- у зверненні має бути зазначено прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання громадянина, викладено чітко суть порушеного питання, зауваження, пропозиції, заяви чи скарги, прохання чи вимоги;

- письмове звернення повинно бути обов'язково підписано заявником (заявниками) із зазначенням дати;

- звернення, оформлене без дотримання цих вимог, повертається громадянину з відповідними роз'ясненнями. Письмове звернення без зазначення місця проживання, не підписане автором (авторами), а також таке, з якого неможливо встановити ав-

торство, визнається анонімним і розгляду не підлягає.

Сімейним кодексом України передбачено обов'язок батьків утримувати дитину до досягнення нею повноліття. Але за деяких обставин сплата аліментів може бути подовжена. Наприклад, якщо дитина навчається, то сплата аліментів продовжується до 23 років. Утримання дитини припиняється у разі припинення навчання. Також батьки зобов'язані утримувати своїх повнолітніх непрацездатних дітей, які потребують матеріальної допомоги, якщо батьки можуть таку матеріальну допомогу надавати. Окрім цього, той з батьків, хто проживає окремо від дитини, зобов'язаний брати участь у додаткових витратах на дитину, що викликані особливими обставинами: розвитком здібностей дитини (допомагати здобути освіту), її хворобою (витрати на лікування) тощо. Сімейним кодексом також передбачена відповідальність за прострочення сплати аліментів. Так, одержувач аліментів має право на стягнення (пені) у розмірі 1% від суми несплачених аліментів за кожен день прострочення (тільки за рішенням суду).

Отже, знаєш законодавство — можеш собі допомогти!

Головний спеціаліст відділу документування, контролю виконання та звернень громадян Головного управління юстиції у Закарпатській області Діана Андрашук